

Prof. Dr.
Başak Ataman

Arş. Gör. Evrim
Altuk Özden

Tek Düzen Hesap Planına Göre Hazırlanan Finansal Tabloların UFRS'ye Uyarlanması ve Rasyo Yöntemi ile Analizi

Prof. Dr. Başak ATAMAN
Arş. Gör. Evrim ALTUK ÖZDEN
Marmara Üniversitesi, İİBF.

Özet

Küreselleşmeyle birlikte, finansal tabloların bütün kullanıcıların anlayabileceği bir şekilde düzenlenmesi ihtiyacı, ortaya çıkmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) bu ihtiyaca karşılık vermek amacıyla daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. UFRS'nin kullanılmasıyla, finansal tablolar sadece anlaşılır ve kullanışlı değil aynı zamanda daha şeffaf hale gelmişlerdir.

Bu çalışmada Tek Düzen Hesap Planı'na (TDHP) göre hazırlanan temel finansal tablolar, düzeltme kayıtları yapılarak, UFRS'ye uygun hale getirilmiştir. Her iki düzenlemeye göre hazırlanan bu finansal tablolar rasyo analizi açısından karşılaştırılmış ve ortaya çıkan farklılıklar incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS), rasyo analizi.

JEL Sınıflaması: M41, M49.

Abstract (Harmonization of Financial Statements Based on Turkish Uniform Chart of Accounts with IFRS and A Ratio Analysis)

Need for financial statements prepared to be comprehensible by all of the users were arisen as a result of globalization. International Financial Reporting Standards (IFRS) has become more spread to meet this need. IFRS made financial statements not only comprehensible and useful but also more transparent.

In this study, financial statements based on Turkish Uniform Chart of Accounts are harmonized with IFRS. The financial statements prepared compatible with both arrangements are compared in the basis of ratio analysis and the differences are examined.

Key Words: International Financial Reporting Standards (IFRS), ratio analysis.

JEL Classification: M41, M49

1. Giriş

Günümüzde, finansal piyasaların uluslararası hale gelmesi, uluslararası denetimi de zorunlu kılmaktadır. Uluslararası piyasaların denetimi, tek tip, üzerinde anlaşılabilir muhasebe standartlarının kullanımı ile imkanı hale gelecektir.

Bugün dünya genelinde durum, IASB'nin (Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) yayımlanmış olduğu IAS-IFRS'in (Uluslararası Muhasebe Standartları-Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) yaygın olarak kullanımını ortaya koymaktadır. 1973 yılında kurulmuş olan

bu kurulun ve standartlarının, son yıllarda artan oranda öne çıkmasının nedeni, kuşkusuz, dünyada ve özellikle Amerika'da yaşanan skandallar ve bunu takiben ortaya çıkan ekonomik krize çare arayışlarıdır. U.S.-GAAP (Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları) de, bu skandalların ortaya çıkışıyla sorgulanır hale gelmiştir. Türkiye'de ise TMSK (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu), IASB tarafından yayımlanan standartları, tercüme ederek, Resmi Gazete'de TMS-TFRS koduyla yayımlamaktadır. İşletme finansal tablolarının uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlanması ve

sunumu, kuşkusuz ki; anlaşılabilirliği ve tek düzenliliği imkanı kılmiştir.

Yalnız, göz ardı edilmemesi gereken önemli konulardan biri de, Türkiye de dahil olmak üzere, ülkelerin yerel kanunlarına göre düzenledikleri finansal tablolarda ortaya çıkan farklardır.

Bu çalışmada UFRS'ye göre hazırlanan finansal tablolar ile TDHP'ye göre hazırlanmış temel finansal tablolar arasındaki farklılıklar rasyo analizi yöntemiyle incelenmiştir.

2. Uygulama

ABC İşletmesi'nin 31.12.2008 Tarihli Bilançosu			
AKTİFLER		PASİFLER	
I. Dönen Varlıklar	1.532.000	III. Kısa Vadeli Yab. Kayn.	1.155.000
Hazır Değerler	812.000	Ticari Borçlar	
Kasa	62.000	Satıcılar	615.000
Banka	750.000	Diğer Borçlar	4.340
Menkul Kıymetler	50.000	Ortaklara Borçlar	4.340
Hisse Senedi	50.000	Alınan Avanslar	491.000
Ticari Alacaklar	435.000	Alınan Sipariş Avanslar	491.000
Alıcılar	435.000	Borç ve Gider Karşılıkları	44.660
Stoklar	235.000	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karş.	44.660
Ticari Mallar	168.000	IV. Uzun Vadeli Yab. Kayn.	245.000
Verilen Sipariş Avansları	67.000	Mali Borçlar	245.000
II. Duran Varlıklar	587.600	Banka Kredileri	245.000
Maddi Duran Varlıklar	477.600	V. Özkaynaklar	719.600
Binalar	320.000	Ödenmiş Sermaye	540.960
Tesis, Makine ve Cihazlar	80.000	Sermaye	540.960
Demirbaşlar	90.000	Dönem Net Karı	178.640
Birikmiş Amortismanlar (-)	(32.400)		
Yapılmakta Olan Yatırımlar	20.000		
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	108.000		
Kuruluş ve Örgütlenme Gid.	15.000		
Araştırma ve Geliştirme Gid.	120.000		
Birikmiş Amortismanlar (-)	(27.000)		
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	2.000		
Gelecek Yıllara Ait Giderler	2.000		
AKTİF TOPLAMI	2.119.600	PASİF TOPLAMI	2.119.600

31.12.2008 Tarihli ABC İşletmesi Ayrıntılı Gelir Tablosu		
		31.12.2008
A- BRÜT SATIŞLAR		2.813.000
Yurtiçi Satışlar	2.780.000	
Yurtdışı Satışlar	33.000	
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		(87.050)
Satıştan İadeler (-)	(35.500)	
Satış İskontoları (-)	(51.550)	
C- NET SATIŞLAR		2.725.950
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(1.980.500)
Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(1.980.500)	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		745.450
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)		(412.500)
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(205.500)	
Genel Yönetim Giderleri (-)	(207.000)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		332.950
F- DİĞER FAALİYETL. OLAGAN GELİR VEYA KARL.		474.100
Faiz Gelirleri	1.350	
Komisyon Gelirleri	2.500	
Kambiyo Karları	470.000	
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	250	
G- DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER VE ZARARL. (-)		(535.000)
Kambiyo Zararları (-)	(535.000)	
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(65.500)
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(65.500)	
OLAGAN KAR VEYA ZARAR		206.550
I- OLAGANDIŞI GELİR VE KARLAR		31.000
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	31.000	
J- OLAGANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(14.250)
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	(14.250)	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		223.300
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK. KARŞ.(-)		(44.660)
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		178.640

2.1. Varsayımlar:

1. İşletmenin portföyünde bulundurduğu hisse senetlerinin 30.000 TL'lik kısmı alım-satım amaçlı olup, gerçeğe uygun değerinin 33.000 TL olduğu tespit edilmiştir.

2. Hisse senetlerinin 20.000 TL'lik kısmı için herhangi bir kısa vadeli plan bulunmamaktadır. Bu varlıkların gerçeğe uygun değeri 22.500 TL'dir.

3. Alıcılar hesabı incelendiğinde 40.000 TL'lik alacağın vadesi geldiği halde tahsil edilmediği anlaşılmıştır.

4. Alıcılar hesabının etkin faiz yöntemine göre iskonto edilmiş değeri 345.000 TL'dir.

5. 168.000 TL'lik ticari mallar içinde 14.500 TL tutarında vadeli alımlardan dolayı fark olduğu anlaşılmıştır.

6. Ticari malların net gerçekleştirilebilir değeri 129.500 TL'dir.

7. İşletme yönetimi, aktifte kayıtlı 40.000 TL değerindeki binasını satma kararı almıştır. Binanın birikmiş amortismanı 800 TL ve satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değeri ise 35.000 TL'dir.

8. İşletmenin 280.000 TL'ye kayıtlı binasının arsadan aldığı pay 140.000 TL olarak hesaplanmıştır.

9. Binanın işletmeye giriş tarihi 01.01.2008 ve faydalı ömrü 50 yıl olarak belirlenmiştir. (Normal amortisman yöntemi kullanılmıştır).

10. Arsanın geri kazanılabilir değeri 135.000 TL ve binanın ise 132.000 TL'dir.

11. 80.000 TL değerindeki makinenin faydalı ömrü 8 yıl olarak belirlenmiştir. Birikmiş amortismanı 8.000 TL olarak kaydedilmiştir. Makinenin işletmeye giriş tarihi 01.04.2008'dir. Ayrıca, makinenin geri kazanılabilir değeri 72.500 TL'dir.

12. İşletmenin genel amaçlı kullandığı kredi faizinin 5.000 TL'lik kısmı özellikli varlığa aittir.

13. Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirildiği anlaşılmıştır. Birikmiş amortisman tutarı 3.000 TL'dir.

14. Aktifleştirilen araştırma ve geliştirme giderlerinin 40.000 TL'lik kısmının araştırma aşamasındaki faaliyetlerle ilgili olduğu anlaşılmıştır.

15. Ticari borçların etkin faiz yöntemine göre iskonto edilmiş değeri 550.000 TL'dir.

16. Diğer borçlar incelendiğinde ilişkili taraflara borç olduğu anlaşılmıştır.

17. Kıdem tazminatı karşılığı 3.800 TL olarak hesaplanmıştır.

18. İşletme aleyhine açılan 30.000 TL tutarındaki davanın kaybedilme olasılığı yüksektir ve olası nakit çıkışı 25.000 TL'dir.

19. Ertelenen vergi hesaplanmıştır.

2.2. Düzeltme Kayıtları:

1. Finansal bir varlık veya borç ilk muhasebeleştirilmesi sırasında gerçeğe uygun değerinden ölçülür (UMS 39 par. 43). Gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan finansal varlıklar (alım-satım amaçlı elde tutulan finansal varlıklar) böylelikle gerçeğe uygun değer üzerinden kaydedilecektir (UMS 39, par. 45/a).

110 HİSSE SENETLERİ	3.000	
649 DİĞER OLAĞAN GEL. VE KARL.		3.000

2. Bu hisse senetleri, satılmaya hazır finansal varlık (UMS 39, par. 45/d) olarak sınıflandırılır ve gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilir. Aradaki fark ise, hisse senedi satılana kadar, özkaynaklarda izlenir.

249 DİĞER MENKUL KIYMETLER	20.000	
110 HİSSE SENETLERİ		20.000
249 DİĞER MENKUL KIYMETLER	2.500	
526 FİNANSAL VARLIK DEĞERLEME FARKLARI		2.500

3. Vadeleri geldiği halde, tahsil edilemeyen alacaklara karşılık ayrılması gerekmektedir.

/		
128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	40.000	
120 ALICILAR		40.000
/		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	40.000	
129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞ.		40.000
/		

4. Ticari alacaklar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler (UMS 39, par.63). Ancak, dikkate alınması gereken bir nokta ise UMS 18'in uygulanması halinde alacakların reeskonta tabi tutulmasına gerek olmadığıdır. Çünkü; 18 no.'lu standart gereği, satış yapıldığında, vade farkı hasılatтан düşülmekte ve ertelenmiş gelir olarak kaydedilmektedir.

/		
657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ	50.000	
122 ALACAK SEN. REESKONTU		50.000
/		

5. "Bir işletme stokları vadeli ödeme koşuluyla almış olabilir. Anlaşma, peşin alım fiyatı ile ödenen fiyat arasında bir fark olan finansman unsuru içerdiği takdirde, bu unsurlar finanse edildiği dönemde faiz gideri olarak muhasebeleştirilir" (UMS 2, par.18). Böylelikle vade farkları stok maliyeti içinde yer almaz. Bu nedenle bu vade farkı stok maliyetinden ve satıcılar hesabından düşülür. □

/		
320 SATICILAR	14.500	
153 TİCARİ MALLAR		14.500
/		

6. Stoklar, maliyet bedeliyle net gerçekleşebilir değerinden düşük olanı ile değerlenir (UMS 2, par.9). Burada net gerçekleşebilir değer daha düşük olduğu için stoklar bu değere indirgenir.

/		
654 KARŞILIK GİDERLERİ	24.000	
158 STOK DEĞER DÜŞ. KARŞ.		24.000
/		

7. Satış amaçlı duran varlıkların dönen varlıklarda izlenmesi gerekir (UFRS 5, par.3). Satış amaçlı duran varlıklar, defter değeri ile satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değerinden düşük olanı ile ölçülür (UFRS 5, par.1/a). Burada, varlığın satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değeri defter değerinden daha düşük olduğu için varlık bu değer üzerinden kaydedilir.

□ Stoklar henüz satılmamıştır.

154 SATIŞ AMAÇLI DURAN VARLIKLAR	35.000	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	800	
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	4.200	
252 BİNALAR		40.000

8. Arsanın faydalı ömrü belirsiz olduğu için amortismanına tabi değildir (UMS 16, par. 58). Binanın maliyeti içinde arsa payı yer aldığından, arsa payının tespit edilerek maliyetten düşülmesi gerekmektedir.

250 ARSA VE ARAZİLER	140.000	
252 BİNALAR		140.000

9. Binanın arsadan aldığı pay düşüldükten sonra arsaya ait amortisman tutarının iptal edilmesi gerekir.

257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	5.600	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		2.800
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ		2.800

10. Her bir raporlama dönemi sonunda duran varlıkların değer düşüklüğüne uğradıklarına ilişkin herhangi bir gösterge olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir (UMS 36, par. 9). “Sadece ve sadece, bir varlığın geri kazanılabilir tutarının defter değerinden düşük olması durumunda, söz konusu varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarına indirgenir. Anılan indirgeme, bir değer düşüklüğü zararıdır” (UMS 36, par. 59). Buna göre; duran varlığın defter değeri, geri kazanılabilir değerden yüksek kalmışsa değer düşüklüğü kayıt altına alınır. Burada geri kazanılabilir değer daha düşük olduğu için, duran varlıklar bu değere indirgenir.

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	10.200	
250 ARSA VE ARAZİLER		5.000
252 BİNALAR		5.200

11. Makinenin amortismanının düzeltilmesi gerekmektedir. UMS 16’ya göre kıst amortisman uygulanmalıdır. Makine, Nisan ayında alındığı için 1 yıllık yerine 9 aylık amortisman giderinin dikkate alınması gerekmektedir.

$$\begin{aligned} \text{Makinenin} &= \frac{80.000}{8} \times \frac{9}{12} \\ \text{Amortismanı} & \\ &= 7.500 \end{aligned}$$

/	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	8.000
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	7.500
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	500
/	

12. Özellikle varlık, “amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır” (UMS 23, par. 5). Özellikle varlığa ait finansman giderlerinin aktifleştirilmesi gerekmektedir (UMS 23 par. 8). Buna göre, 5.000 TL'nin 661 no.lu hesaptan düşülerek, özellikle varlığın maliyetine dahil edilmesi gerekmektedir.

/	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIML.	5.000
661 UZUN VADELİ BORÇL. GİDERİ	5.000
/	

13. “Gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilen harcamalarla ilgili diğer örnekler şunlardır: ‘TMS 16 Maddi Duran Varlıklar’ Standardı uyarınca bir maddi duran varlık kaleminin maliyetine dahil edilmiş olmadıkça, faaliyete başlanmasına ilişkin harcamalar (başlangıç maliyetleri gibi). Başlangıç maliyetleri, bir tüzel kişiliğin oluşturulması için yapılan yasal ve sekreteryaya türü maliyetler, yeni bir tesis veya işyeri açmak için yapılan harcamalar (yani açılış öncesi maliyetler) veya yeni faaliyetlerin başlatılması, yeni ürün veya süreçlerin oluşturulması için yapılan harcamalar (yani faaliyet öncesi maliyetler) gibi kuruluş maliyetlerinden oluşabilir” (UMS 38, 69/a). Buna göre kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmeyip, gider olarak yazılması gerekmektedir.

/	
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	12.000
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	3.000
262 KURULUŞ VE ÖRGÜTL. GİD.	15.000
/	

14. Araştırma giderlerinin dönem gideri olarak kaydedilir (UMS 38 par.54). Geliştirme safhasındaki harcamalar ise aktifleştirilir (UMS 38 par.57).

Araştırma ve Geliştirme Giderleri		120.000
Araştırma Giderleri	40.000	
Geliştirme Giderleri	80.000	
Birikmiş Amortismanlar		24.000
Araştırma Giderleri	8.000	
Geliştirme Giderleri	16.000	

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ	32.000	
268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	8.000	
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞT. GİD.		40.000

15. Ticari borçlar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler (UMS 39, par.63).

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU	50.500	
647 REESKONT FAİZ GİDERLERİ		50.500

16. İlişkili taraflara olan borçların ayrı bir kalemden gösterilmesi gerekmektedir (UMS 24, par. 19).

331 ORTAKLARA BORÇLAR	4.340	
330 İLİŞKİLİ TARAFLARA BORÇLAR		4.340

17. İşletme, işten ayrılma sonrası ayrılan faydalar: tanımlanmış katkı planlarını ölçer, muhasebeleştirir ve açıklar (UMS 19 par. 43, 44, 46). Buna göre işletmenin kıdem tazminatı karşılığı ayırması gerekmektedir.

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	3.800	
472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI		3.800

18. Karşılık ayrılabilmesi için geçmişteki olaylardan kaynaklanan bir yükümlülüğün bulunması, bu yükümlülükle ilgili olası bir nakit çıkışının söz konusu olması ve bu nakit çıkışının güvenilir olarak ölçülebilmesi gerekmektedir (UMS 37, par. 14). İşletme aleyhine açılan dava nedeniyle nakit çıkışı ihtimali yüksek olup, bu nakit çıkışı 25.000 TL olarak öngörülmektedir.

654 KARŞILIK GİDERLERİ	25.000	
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKL.		25.000

19. Ertelenen Vergi: Burada UMS 12 Gelir Vergileri Standardı, işletme finansal tablolarına uygulanacaktır. 12 no.'lu standardın amacı, gelir vergilerinin muhasebeleştirilmesini düzenlemek, bir işletmenin bilançosunda yer alan varlık ve borçların defter değerlerinin, ileride

varlıklar için fayda elde etme, borçlar için ise ödeme yapılmasının, cari dönemde oluşan ve sonuçları işletmenin finansal tablolarına yansıyan işlemler veya diğer olayların cari ve ileriki dönemlerdeki vergisel sonuçlarının belirlenmesidir (Gökçen v.d., 2006: 123).

Bu standart, istisnai durumlar hariç, yukarıdaki vergisel sonuçların işletmeye etkisini dikkate alarak, işletmenin ertelenmiş vergi borcu ve ertelenmiş vergi alacağını muhasebeleştirilmesini zorunlu kılar (Gökçen v.d., 2006: 123).

Standartta göre, dönemin toplam vergi gideri, mali kar üzerinden hesaplanan cari dönem vergisi ile gelecek dönemlere devredilen veya gelecek dönemlerden devralınan zamanlama farklarının vergi etkilerini kapsamaktadır. Ortaya çıkan geçici farklara dayanılarak hesaplanan ertelenen vergi yükümlülükleri ve vergi

varlıkları arasındaki farklar ertelenen vergi varlığı veya yükümlülüğünü oluşturur. (Gençoğlu, 2007: 88-89).

Geçici farklar, vergisel ve finansal raporlama arasında, gelecekte vergilendirilebilir veya indirilebilir farklara neden olan varlık ve yükümlülüklerle ilgili farklardır. Geçici farklar, diğer farklar kadar, zamanlama farklarını da kapsamaktadır. (Epstein ve Mirza, 2005: 475)

Ertelenen vergi varlığı ve yükümlülüğünün ortaya çıkış nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Tablo 1: Ertelenen Vergi Varlığı ve Yükümlülüğünün Ortaya Çıkış Nedenleri

Durum	Farkın niteliği	Sonuç
Aktifler		
Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı
Vergi Değeri < Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
Pasifler		
Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
Vergi Değeri < Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı

Kaynak: Örtün v.d., 2007, s. 148

Tablo 2: Ertelenen Vergi Varlıkları ve Yükümlülükleri

	Ertelenen Vergi Varlıkları	Ertelenen Vergi Yüküml.
Hisse Senetleri		3.000
Satılmaya Hazır Fin. Varl.		2.500 ^a
Şüpheli Tic. Alacaklar	40.000	
Ticari Alacakların Reesk.	50.000	
Ticari Mallar	24.000	
Satış Amaçlı Duran Varl.	4.200	
Arsa ve Bina Amort.		2.800
Değer Düşüklüğü	10.200	
Makine Amortismanı		500
Özellikli Varlık		5.000
Kur. ve Örg. Giderl.	12.000	
Araştırma Giderleri	32.000	
Ticari Borçların Reesk.		50.500
Kıdem Tazm. Karş.	3.800	
Karşılık Giderleri	25.000	
TOPLAM	201.200	64.300

^aÖzkaynaktan düşülecek.

Ertelenen Vergi Varlıkları	=	201.200	X	0,20
	=	40.240		
Ertelenen Vergi Yüküml.	=	61.800	X	0,20
	=	12.360		

/	
296 ERTELENEN VERGİ VARLIKLARI	40.240
526 FİNANSAL VARLIK DEĞERLEME FARKLARI	500
496 ERTELENEN VERGİ YÜKÜML.	12.360
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YASAL YÜK. KARŞ.	28.380
/	

ABC İşletmesi 31.12.2008 Tarihli UFRS Bilançosu			
VARLIKLAR		YÜKÜMLÜLÜKLER	
I. Dönen Varlıklar	1.421.500	III. Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.115.000
Nakit ve Nakit Benzerleri	812.000	Ticari Borçlar	550.000
Kasa	62.000	Satıcılar	600.500
Bankalar	750.000	Ticari Borçlar Reeskontu (-)	(50.500)
Finansal Yatırımlar	33.000	Alınan Sipariş Avansları	491.000
Hisse Senetleri	33.000	İlişkili Taraflara Borçlar	4.340
Ticari Alacaklar	345.000	Borç ve Gider Karşılıkları	69.660
Alıcılar	395.000	Dön. Karı V. ve Diğ. Y. Y. Karş.	44.660
Ticari Alacaklar Reeskontu (-)	(50.000)	Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	25.000
Şüpheli Ticari Alacaklar	40.000		
Şüpheli Ticari Alacaklar Karş.(-)	(40.000)		
Stoklar	196.500		
Ticari Mallar	153.500	IV. Uzun Vadeli Yükümlülükler	261.160
Stok Değer Düşüklüğü Karş. (-)	(24.000)	Finansal Borçlar	245.000
Verilen Sipariş Avansları	67.000	Banka Kredileri	245.000
Sat. Amacıyla Elde Tut. Dur.Varl.	35.000	Borç ve Gider Karşılıkları	3.800
		Ertelenen Vergi Yükümlülükleri	12.360
II. Duran Varlıklar	565.240		
Finansal Yatırımlar	22.500		
Diğer Menkul Kıymetler	22.500		
Maddi Varlıklar	436.500	V. Özsermaye	610.580
Arsa ve Araziler	135.000	Ödenmiş Sermaye	540.960
Binalar	134.800	Finansal Varlık Değerleme Farkl.	2.000
Tesis, Makine ve Cihazlar	80.000	Dönem Net Karı veya Zararı	67.620
Demirbaşlar	90.000		
Birikmiş Amortismanlar (-)	(28.300)		
Yapılmakta Olan Yatırımlar	25.000		
Maddi Olmayan Varlıklar	64.000		
Geliştirme Giderleri	80.000		
Birikmiş Amortismanlar (-)	(16.000)		
Gelecek Yıllara Ait Giderler	2.000		
Ertelenen Vergi Varlıkları	40.240		
TOPLAM VARLIKLAR	1.986.740	TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	1.986.740

ABC İşletmesi 31.12.2008 Tarihli UFRS Gelir Tablosu		
ESAS FAALİYET GELİRLERİ		
Satış Gelirleri (net)	2.725.950	
Satış Maliyetleri (-)	(1.980.500)	
BRÜT ESAS FAAL. KARI VEYA ZARARI		745.450
FAALİYET GİDERLERİ (-)		(457.000)
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	(205.500)	
Genel Yönetim Giderleri	(219.500)	
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	(32.000)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		288.450
DİĞER FAALİYETL. GELİR VE KARL.		558.600
Faiz Gelirleri	1.350	
Komisyon Gelirleri	2.500	
Kambiyo Karları	470.000	
Reeskont Gelirleri	50.500	
Diğer Gelir ve Karlar	34.250	
DİĞER FAALİYETL. GİDER VE ZARARL. (-)		(702.650)
Karşılık Giderleri	(89.000)	
Kambiyo Zararları	(535.000)	
Reeskont Giderleri	(50.000)	
Diğer Gider ve Zararlar	(28.650)	
FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		(60.500)
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(60.500)	
VERGİ ÖNCESİ KAR VEYA ZARAR		83.900
VERGİ VE YASAL YÜK. KARŞ. (-)		(16.280)
Yasal Vergi Karşılıkları (-)	(44.660)	
Ertelenen Vergi Etkisi (+)	28.380	
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		67.620

3. Rasyo Analizi

Bu bölümde, TDHP'ye göre hazırlanan bilanço ve gelir tablosu ile UFRS'ye göre hazırlanan bilanço ve gelir tablosu verilerine dayanarak rasyo analizi yapılmıştır.

Tablo 3: TDHP ve UFRS'ye Göre Rasyo Analizi

		TDHP	UFRS
I. Likidite Oranları (Arat, 2005: 93-96)			
Cari Oran	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yab. Kayn.}}$	$= \frac{1.532.000}{1.155.000} = 1,33$	$= \frac{1.421.500}{1.115.000} = 1,27$
Likidite Oranı (Asit-Test Oranı)	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar - Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yab. Kayn.}}$	$= \frac{1.297.000}{1.155.000} = 1,12$	$= \frac{1.190.000}{1.115.000} = 1,07$
Nakit Oran	$= \frac{\text{Nakit Değ. + Serb. Menk. Kıym.}}{\text{Kısa Vadeli Yab. Kayn.}}$	$= \frac{862.000}{1.155.000} = 0,75$	$= \frac{845.000}{1.115.000} = 0,76$

II. Finansal Yapı Oranları (Arat, 2005: 99-103)			
Borçlanma Oranı	= $\frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}}$	= $\frac{1.400.000}{2.119.600} = 0,66$	= $\frac{1.376.160}{1.986.740} = 0,69$
Özsağlamlılık Rasyosu	= $\frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Aktif Toplamı}}$	= $\frac{719.600}{2.119.600} = 0,34$	= $\frac{610.580}{1.986.740} = 0,31$
İmmobilizasyon Rasyosu	= $\frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	= $\frac{587.600}{719.600} = 0,82$	= $\frac{565.240}{610.580} = 0,93$
Borçlanma Katsayısı Oranı	= $\frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	= $\frac{1.400.000}{719.600} = \mathbf{1,95}$	= $\frac{1.376.160}{610.580} = \mathbf{2,25}$
III. Faaliyet Oranları (Arat, 2005: 108-111)			
Stok Devir Hızı	= $\frac{\text{Satılan Tic. Mal. Maliy.}}{\text{Ortalama Ticari Mallar}^{\square}}$	= $\frac{1.980.500}{168.000} = \mathbf{11,79}$	= $\frac{1.980.500}{129.500} = \mathbf{15,29}$
Alacak Devir Hızı	= $\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacakl.}^{\square}}$	= $\frac{2.725.950}{435.000} = \mathbf{6,27}$	= $\frac{2.725.950}{345.000} = \mathbf{7,90}$
Aktif Devir Hızı	= $\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplamı}}$	= $\frac{2.725.950}{2.119.600} = 1,29$	= $\frac{2.725.950}{1.986.740} = 1,37$
IV. Karlılık Oranları (Arat, 2005: 113,129,130)			
Vergi Sonrası Karlılık Oranı	= $\frac{\text{Net Kar}}{\text{Özkaynaklar}}$	= $\frac{178.640}{719.600} = \mathbf{0,25}$	= $\frac{67.620}{610.580} = \mathbf{0,11}$
Brüt Kar Marjı	= $\frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	= $\frac{745.450}{2.725.950} = 27,35\%$	= $\frac{745.450}{2.725.950} = 27,35\%$
Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı	= $\frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	= $\frac{332.950}{2.725.950} = 12,21\%$	= $\frac{288.450}{2.725.950} = 10,58\%$
Satış Karlılığı Oranı	= $\frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}}$	= $\frac{178.640}{2.725.950} = \mathbf{6,55\%}$	= $\frac{67.620}{2.725.950} = \mathbf{2,48\%}$

[□]Dönembaşı ve dönem sonu stok tutarları birbirine yakın olduğu için dönem sonu stok tutarı dikkate alınmıştır.

^{□□}Dönembaşı ve dönem sonu alacak tutarları birbirine yakın olduğu için dönem sonu alacak tutarı dikkate alınmıştır.

3. 1. Likidite Oranları

Cari oran, işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünü ölçülemektedir (Williams v.d., 2005: 611). Cari oranın UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynaklarda yaşanan farklı oranlardaki azalıştır. Dönen varlıklardaki azalışın nedenleri; UMS 39'a göre hisse senetlerinin bir kısmının duran varlıklarda sınıflandırılması, şüpheli alacak ayrılması, ticari alacakların iskonto edilmesi, UMS 2'ye göre stoklardan vade farkının düşülmesi ve stokların net gerçekleşebilir değerine indirgenmesidir. (Söz konusu azalışların yanı sıra satış amaçlı duran varlıkların dönen varlıklar içinde sınıflandırıldığına da dikkat edilmelidir). Kısa vadeli yabancı kaynaklardaki azalışları incelediğimizde ise bunun ticari borçlarda yapılan iskontodan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Likidite oranının da UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda düşük olduğu görülmektedir. Daha hassas bir rasyo olan likidite oranda, aynı şekilde bir gerileme dikkati çekmektedir.

Cari oranı etkileyen kalemler (alacaklar ve stoklar) nakit oranı etkilemediği için anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

3. 2. Finansal Yapı Oranları

Borçlanma oranı, UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, UFRS'ye göre yabancı kaynaklardaki azalışın, aktif toplamındaki azalışa oranla daha az olmasıdır. Yabancı kaynaklardaki azalışın nedeni borçların iskonto edilmesidir. (Ayrıca, UFRS'nin kullanılması nedeniyle ayrılan karşılıklar ve ortaya çıkan geçici farkların varlığı da gözardı edilmemelidir). Aktif toplamındaki azalışın nedeni ise; alacakların iskonto edilmesi, stoklardan vade farkının çıkarılması ve stokların net gerçekleşebilir değerine indirgenmesi, duran varlıklarda UMS 16'ya göre kıst amortisman uygulanması, UMS 36'ya göre değer düşüklüğü kaydının yapılması ve UMS 38'e göre araştırma harcamaları ile kuruluş ve örgütlenme harcamalarının giderleştirilmesidir. Ay-

rica, duran varlıklar arasında sınıflandırılan hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerindeki artışın özkaynaklar arasına alındığı da dikkate alınmalıdır.

Özsağlamlılık rasyosu UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. Bunun nedeni dönem net karında meydana gelen azalmadır.

İmmobilizasyon rasyosu, UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, payı oluşturan duran varlıklardaki azalmanın, özkaynaklardaki azalmaya oranla daha az olmasıdır. Duran varlıklardaki bu azalışın nedenleri olarak; satış amaçlı duran varlıkların dönen varlıklar arasına alınması ve maddi olmayan duran varlıkların (araştırma harcamaları ile kuruluş ve örgütlenme giderleri) ilgili sınıftan çıkarılıp giderleştirilmesi sıralanabilir. Ayrıca, arsa payına ilişkin amortisman tutarının iptal edilmesi, yapılmakta olan yatırımlara ait olan finansman giderinin aktifleştirilmesi ve son olarak da UFRS'nin adaptasyonu nedeniyle ortaya çıkan geçici farkların duran varlıklara eklenmesi sonucu söz konusu grupta değişiklikler yaşanmıştır.

Bir işletmenin finansal pozisyonu borçların özkaynaklara oranıyla ölçülür. Bu nedenle dünya genelinde en çok kullanılan rasyo borçlanma rasyosudur. (Alexander v.d., 2005: 681) Söz konusu borçlanma katsayısı rasyosu, özkaynaklardaki azalış yabancı kaynaklara oranla daha yüksek olduğu için UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda belirgin bir şekilde daha yüksek çıkmıştır. Özkaynaklardaki azalışın nedeni, dönem net karındaki azalmadan kaynaklanmaktadır. Bu da, dikkati çeken bir durumdur.

3. 3. Faaliyet Oranları

Faaliyet oranları, işletmenin faaliyetlerinin etkinliğini ölçülemektedir. İşletme performansı sadece kar marjından değil, aynı zamanda faaliyetlerinin etkinliğinden de etkilenmektedir (Alexander v.d., 2005: 677). Buna göre, UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda faaliyet oranları genel olarak daha yüksek çıkmıştır.

Stok devir hızı UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni ise stoklarda UFRS gereğince yapılan düzeltmelerdir (stoklardan vade farkının düşülmesi ve stokların net gerçekleşebilir değerine indirilmesi).

Alacak devir hızı da UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni ise alacaklarda UFRS'ye göre yapılan düzeltmeler sonucu ortaya çıkan azalıştır (şüpheli alacak ayrılması ve alacakların iskonto edilmesi).

Aktif devir hızı da UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda yine yüksek çıkmıştır. Aktif toplamındaki farkın nedeni yukarıda açıklanan değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

3. 4. Karlılık Oranları

Vergi sonrası karlılık oranı, UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. Net kardaki azalma, öz-kaynaklardaki azalmaya oranla daha fazladır.

Brüt satış karının, net satışlara oranı bu tutarlarda değişiklik yaşanmaması nedeniyle aynı çıkmıştır. Ancak unutulması gereken nokta, UMS 18'in uygulanması halinde alacakların reeskontu işlemine gerek olmayacağı ve bu durumun da brüt satış karlılığını etkileyecek olmasıdır.

Faaliyet karının net satışlara oranı UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda daha düşük çıkmıştır. Bu oran, faaliyet karı, genel yönetim giderleri ve araştırma giderlerindeki artıştan etkilenmiştir. Genel yönetim giderlerindeki artışın nedeni, kuruluş ve örgütlenme harcamalarının gider olarak kaydedilmesi ve kıdem tazminatı karşılığı ayrılmasıdır. Ayrıca, duran varlıkların amortisman tutarının düzeltilmesi nedeniyle de bir azalma söz konusudur.

Satış karlılığı oranı ise net kardaki azalma nedeniyle daha düşük çıkmıştır. UFRS'nin uygulanmasıyla net kar ardından da faaliyet karı tutarı etkilenmiştir. Net karı oluşturan unsurlar aşağıdan yukarıya sırasıyla;

- Ertelenen vergi yükümlülüğünün etkisi,
- Finansman giderlerinde meydana gelen azalma,
- Karşılık giderlerinin ortaya çıkması,
- Diğer olağan gider ve zararlarda artış (satış amaçlı duran varlıkların gerçeğe uygun değer üzerinden gösterilmesi, değer düşüklüğü kaydı, diğer olağandışı gider ve zararlar kaleminin olağan gider olarak sınıflandırılması),
- Reeskont giderlerindeki artış (alacakların reeskontu),
- Reeskont gelirlerindeki artış (borçların reeskontu),
- Diğer gelirlerde artış (hisse senetlerinin gerçeğe uygun değerindeki artış, diğer olağandışı gelir ve karlar kaleminin olağan gelir olarak sınıflandırılması),
- Genel yönetim giderlerindeki artış (kuruluş ve örgütlenme harcamalarının giderleştirilmesi, kıdem tazminatı karşılığı ayrılması),
- Araştırma giderlerindeki artış olarak sıralanabilir.

Genel olarak bakıldığında, UFRS'ye göre düzenlenen finansal tablolarda karlılık oranlarında bir azalma meydana gelmiştir.

4. Sonuç

Bu çalışmada, uluslararası muhasebe standartlarının finansal tablolar üzerindeki etkileri, rasyo analizi yöntemiyle incelenmiştir. Buna göre, uluslararası muhasebe standartlarının temel değerlendirme ölçüğü gerçeğe uygun değer ve gerçeğe uygun sunuluş ilkeleri doğrultusunda işletmeye ait finansal tablo verilerinin değişikliğe uğradığı ve işletmenin gerçek finansal performansını yansıtır hale geldiği gözlenmiştir. Standart gereği yapılan değer düşüklüğü incelemelerinin işletmenin karlılık oranlarını değiştirdiği görülmüştür.

Şu anda Türkiye'de ve dünyada birçok ülkede halka açık işletmeler tarafından kullanılan söz konusu standartlar, bu

işletmelerin kamuyu aydınlatma misyonlarına ışık tutmaktadır. Ancak, önceki bölümlerde belirtildiği üzere, standartların gereklilikleriyle ülkelerin yerel kanunları arasındaki farklılıklar, işletmelere ilave bir vergi yükümlülüğü getirmemekle birlikte, iki farklı tablo hazırlamadaki karmaşayı gözler önüne sermektedir.

Şu anda IASB tarafından en çok tartışılan konular “finansal enstrümanların finansal tablolara alınması”, “gerçeğe uygun değer ölçümlenmeleri” ve “vergileendirme etkileridir”. Söz konusu vergisel sorunlar, sadece Türkiye’nin değil, tüm standart uygulayıcı ülkelerin bir açmazıdır.

Ayrıca, şu da belirtilmelidir ki; gerçeğe uygun değer ölçümlenmeleri, dünyada bilhassa FASB’ta (Finansal Muhasebe Standartları Kurulu), tartışmalı haldedir. Bu tartışmanın çıkış noktası, çok çalkantılı piyasalarda, piyasa değerinde meydana gelen değişiklikler sonucu, birçok büyük işletmenin rekor düzeylerde zarar yazmasıdır(http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/bil_tem_9.pdf). Amerika’da önde gelen finans kurumlarında bu durum hoşnutsuzluk yaratmaktadır. FASB’in bu konuda standartlar setine getirmiş olduğu ve piyasa değerinin, belli koşulların oluşması durumunda, kullanılmamasına ilişkin düzenleme, bunun göstergesidir. Bu düzenlemenin IASB ve yayımladığı standartları etkilemesi söz konusu değildir. Ancak, çok çalkantılı bir piyasada gerçeğe uygun değer kullanılması, her ne

kadar gerçeği yansıtsa da, ekonomik istikrarı olumsuz etkileyebileceği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir.

Kaynaklar

Alexander, David, Anne Britton ve Ann Jorissen (2005), **International Financial Reporting and Analysis**, Thomson, UK.

Arat, M. Emin (2005), **Finansal Analiz Aracı Olarak Oranlar: İlkeler ve Yorumlar**, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, İstanbul.

Epstein, Barry J. ve Abbas Ali Mirza(2005), **IFRS Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards**, Jhon Wiley & Sons, Inc. USA

Gençoğlu, Ümit Gücenme (2007), **Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamaları**, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Gökçen, Gürbüz, Başak Ataman Akgül ve Cemal Çakıcı (2006), **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**, Beta Yayınları, İstanbul.

Örten, Remzi, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar (2007), **Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları**, Gazi Kitabevi, Ankara

Williams, Jan R., Susan F. Haka ve Mark S. Bettner (2005), **Financial & Managerial Accounting**, McGraw-Hill, USA.

http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/bil_tem_9.pdf (Erişim Tarihi: 30.07.2009)

<http://www.tmsk.org.tr/> (Erişim Tarihi: 28.07.2009)

Yazarlarımızdan Mali Destek İsteğimiz Devam Ediyor

Ekonomik kriz nedeniyle değerli yazarlarımızdan mali destek talebimiz devam etmektedir. On sayfaya kadar olan araştırmalardan 200 TL., on beş sayfaya kadar olanlardan da 250 TL. bağış talep edilmektedir. Daha fazla sayfada araştırma gönderilmemesi rica olunmaktadır. Değerli yazarlarımızın bizi anlayışla karşılayacağını ümit ediyoruz.

Banka Hesabı;

MUFAD

Türkiye İş Bankası Osmanbey Şubesi 1124-233888

Dekontun fakslanacağı Tel: 0212 231 01 69